

vmes kaj rekla. Mis bo pa dala veljavo, zato ker bo takorekoč namesto profesorja zraven. In potem bo oče dovolil. Kaj bi ne! Malo težko jo bo sicer pustil od doma, svojo Agato, ki je njegova najstarejša in ki jo ima najrajši. Tudi Agati bo hudo, kadar bo treba iti; ampak biti mora, ker rac in kôz vendar ne more pasti vse življenje... Ko bo oče privolil, bo opravljena najvažnejša reč. Potem jo bo prijela Katinka od samega veselja okrog pasa in bo zaplesala ž njo vpričo očeta in bo rekla: »Zdaj pa pojdemo! Oče, zdaj vam jo odpeljemo, tole vašo Agato!« In oče bo zvečer povedal materi, ko pride iz taberha. In Tinče, ko bo prišgal kozo s paše, in Polona ž njim — oba bosta kar zijala in debelo gledala zavoljo Agate, ki pojde v mesto. Polona bo celo jokala in ji bo skoro nevoščljiva, njej, Agati, ki ji ne bo več treba pasti rac in koz...

Ah —!

In zopet ni mogla mirovati. Stopala je pod češnjo gor in dol, dol in gor — in kadar se ji je zazdelo, je posegla v vejo in jo stresla, kot bi bila stresla Genovefo ali Katinko, ako bi ju imela v tem trenutku poleg sebe.

(Nadaljevanje.)

Gorski:

Zanimive pripovedi profesorja Silvestra.¹

4. Na morskem dnu.

Spet smo bili nekega nedeljskega popoldneva pri našem učenem gospodu profesorju Silvestru. Če prav pomnim, je moralo biti pozimi. Zakaj spominjam se še, kako smo drgetali od mraza, ko smo se zbirali v njegovi vili. Cepetali smo in si pihali v roke, da bi si jih ogreli. Kmalu pa je prišel sivolasi profesor in nam ukazal, naj stopimo v dobro zakurjeno pritlično sobo. Kajpada smo hoteli biti vsi čim bližje peči. Toda ni šlo! Nobeden se ji ni smel približati. Gospod profesor je rekel: toplota vas pomehkuži in napravi zaspane. Hočeš nočeš smo morali vsi sestti po klopeh, ki so stale pod okni okrog stene nasproti peči. Pa profesor je imel ob tem še poseben namen.

Tik pri peči, na steni, precej visoko, je visela dosti stara slika. Vsi smo jo lahko videli. In to je gospod profesor tudi hotel. Saj je takoj, ko smo se vsedli, pokazal nanjo, rekoč:

»Otroci, kaj pa vidite tam?«

¹ Glej pripovedi 1—3 v letniku 1923!

Nekateri, ki smo sedeli nekoliko dalje od slike, smo molčali, ker nismo prav razločili posameznih črt na sliki. Oni bližje sedeči so se pa oglasili vsi hkrati: »Morjel!«

»No! In kaj še?« se spet ogласi gospod profesor, kazaje nekoliko višje na sliko.

»Pa ladjo!« se odzovejo nekateri.

»In tam gori?« vprašuje profesor, kazaje še višje na sliki.

»Pa Mati božja!«

»In prav gori nad Mamko božjo?« vpraša profesor.

»Pa zvezda,« zakličemo hkrati vsi.

Profesor se obrne proti nam, nekoliko pomisli in potem pravi: »Da, da! Lepa pa tudi pomenljiva slika je to! Predstavlja nam Mater božjo kot morsko zvezdo. Tega pa ne veste, kako in kdaj je nastala ta slika? — Čudna je zgodba o njej, oziroma zgodba onega moža, ki jo je dal napraviti. To zgodbo vam bom danes povedal. Le pridno poslušajte!«

Stari profesor se je tudi sam odmaknil od tople peči, pristavil stol, se usedel laagodno nanj, naslonil se in nam pričel polagoma takole pripovedovati:

»Moj rajni oče so trgovali s platnom. Imeli so velike kupčije posebno z Italijani. Večkrat so šli z doma in po cele tedne jih ni bilo domov. Hodili so namreč v italijanska mesta: Palmonovo, v Benetke, v Palermo in še drugam. Včasih so zavili celo dol do Egipta in, če je bilo treba, še tudi naprej. Hodili so po suhem, največkrat peš, ker tedaj še niso vozili vlaki kot dandanes; vozovi pa so bili predragi. Če so pa zavili preko Trsta v Benetke ali v Ankono in zlasti vselej, kadar so šli v Egipt, so se pa seveda morali peljati z ladjo čez morje. Spet pa morate vedeti, da tedaj, ko so trgovali moj oče, tudi ni bilo še takih parobrodov, kot so dandanes. Bile so ondaj le ladje z jambori na platno, in na teh ladjah je bilo uslužbenih vse polno spretnih dalmatinskih mornarjev. Bili so to samj zdravi, krepki, širokopleči možje, živih sokolskih oči in zdravih rjavih lic. Jaz sem sam nekatere videl. Zakaj tu in tam se je zgodilo, da je ta ali oni mornar obiskal mojega očeta tudi na našem domu ali pa je prišel obenem z očetom, ko so se vrnili s svojih kupčijskih potov. Prav posebno se spominjam enega mornarja. Ime mu je bilo Tomo. Pisal se je za Rajčeviča. Ta je prav često prišel v našo hišo. Včasih se je zgodilo, da je ostal pri nas kar po več dni. Oj, taki dnovi so bili zame polni veselja! Tomo mi namreč ni samo prinesel vselej, kadar je prišel, kaj novega: zdaj oranž, zdaj morskih školjk, zdaj datelnov in rožičev, zdaj zopet dragocenih kamenčkov in koral in drugih takih južnih reči... ampak jaz sem se ga najbolj veselil vselej, kadar je prišel, tudi zato, ker je znal pripovedovati tudi toliko in tako čudovitih zgodb, ki jih je sam doživel na širnem morju.

Dečaki, glejte, prav ta Tomo je tudi podaril mojemu očetu to sliko, ki smo jo prej opazovali in jo vidite gori na steni. Tomo jo je namreč dal slikati v zahvalo Materi božji, ker ga je nekoč čudežno varovala na

morskem dnu, in potem je to sliko podaril v spomin mojemu očetu. Tudi se jaz še spominjam, kako nam je pripovedoval Tomo nekega večera o tej čudežni rešitvi. Naj vam povem, kar in kolikor mi je še ostalo v spominu.«

Stari profesor se je nekoliko odkašljajal, pa je vtaknil nekaj v usta (najbrž kak sladkorček), da bi lažje govoril, pomel si roke in potem nadaljeval:

»Tole nam je pravil Dalmatinec Tomo.

Bilo je okrog leta 1822., ko sem bil uslužben kot mornar-potapljavec na ladjah, ki so vozile med Gibraltarjem in Kapverdskimi otoki. Marsikatera ladja se je ondi ponesrečila, zlasti še v bližini Azorov, Madeire, Kanarskih in Kapverdskih otokov. Zato je pa imel vsak potapljavec, ki si je kaj upal, v teh krajih vedno dosti zaslužka. Tudi jaz sem popustil navadno mornarstvo, pa sem se javil za potapljavca. Kot tak sem potem nekaj let dobro služil. Omenjenega leta pa sem bil zaposlen v luki Funchal na Madeiri, kjer je bilo treba izvršiti več popravil v luki na morskem dnu. Nekega večera pa pride k meni daleč naokrog znani učitelj potapljačev, z imenom Cook. Pozdraviva se, on pa prične: »Tomo! Gotovo vam je že znano, da se je snoči nedaleč od Porto Santo potopila neka portugalska ladja.«

»Nemogoče!« mu zavzet odvrnem. Novica mi je bila popolnoma nova. »Saj je bila noč dosti mirna.«

»Pri nas pač,« mi dé Cook. »Toda gori severovzhodno od Porto Santo je bilo menda drugače. Razsajal je silen vihar in za večerjo si je privoščil baš to ladjo. Vozila je iz Lisabone, glavnega mesta Portugalske. Ime ji je bilo 'Izabela'. Saj bi bila še ušla viharju, kot vedo povedati mornarji, ki so se rešili; toda blizu luke se ji je pripetila kdové kakšna nesreča. Zdaj leži najmanj 30 sežnjev (niti)¹ pod vodo. Ker je pa vozila s seboj mnogo dragocenosti, se je obrnil name zastopnik Portugalske, naj dobim človeka, ki bi bil pripravljen, da poišče te dragocenosti na dnu morja. Pa kdo naj gre? Jaz sam sem že prestar. Štipko Rajič je sicer dober za take stvari, pa že nekaj dni pravi, da ima bolečine v želodcu, tako da uprav zdaj ni sposoben za tak opravke. Zato, glejte, sem prišel k vam, dragi Tomo, da vas naprosim, morda greste vi pogledat za ladjo? Saj veste, da vam bo dobro plačano.«

Malo sem pomislil, potem pa odgovoril Cooku: »Plačano že, plačano, to vem. Toda 30 sežnjev pa tudi niso mačje solze, da bi človek kar tako tvegjal svoje življenje. Če ni kaj posebnega na škātli, jaz si res prav ne upam v tako globočino. Kaj pa je pravzaprav tista dragocenost, ki jo je vozila ladja?«

»Le čakajte, vse vam povem!« začne Cook. »Na oni ladji 'Izabeli' se je vozil med drugimi potniki tudi neki portugalski poslanik ali nekaj takega. S seboj je imel tudi važna pisma na guvernêrja tega otoka. Prav

¹ 30 niti = 55 metrov.

zato je pripravljena portugalska vlada, da prizna znatno nagrado onemu, ki bi se upal poiskati pri potopljenem poslaniku ona važna pisma. Jaz sam vem, da je ta reč dokaj opasna, naravnost nemogoča za človeka z navadnimi pljuči. To bi zmogli pač edino vi, prijatelj Tomo, ki imate pljuča kakor nalašč za potapljavca in ste močan kot medved. Vi vzdržite tudi nad 50 metrov v vodi.«

Še vedno sem pomišljal, kaj naj odgovorim Cooku. Tedaj pa ta spet povzame besedo:

»Na ladji je bila tudi neka gospa. Baje je bila soproga odličnega častnika, ki je služboval tu nekje na otoku, pa je nedavno umrl. Gospa se je vozila iz Španije, iskat svoja dva otroka, da ju prepelje domov. Tudi je bila menda uglednega rodu, izredno bogata in, kar je največ, vse svoje premoženje in dragocenosti je imela s seboj. Če dobite še tudi to gospo na morskem dnu, potem ste lahko v kratkem bogatin. Zakaj čaka vas spet za to velika, izredna nagrada. Vrhutega lahko storite tudi sirotama potopljene gospe veliko uslugo, če jima dvignete potopljene dragocenosti. In kateri potapljavec ni pripravljen, da izkaže svojemu bližnjemu dobroto, pa naj bi bil celó njegov sovražnik?«

»Gospod Cook!« mu odvrnem, »vi bi bili dobri za advokata! Tako znate govoriti, da bi spravili dušo iz vic. Vendar vam kljub temu povem: Če bi mi šlo samo za denar in za to, da obogatim, ne grem v tako globčino za nobeno ceno. Ker pa ste omenili siroti in delo ljubezni, naj bo v božjem imenu! Pa to tudi v tem slučaju le pod pogojem, da prevzamete vi sami vse priprave, ki so potrebne za tak potop. Zakaj sami veste, da je pri danih pogojih moje življenje in moja smrt lahko odvisna od najmanjše malenkosti, ki bi se ali ne izvršila točno.«

»Dobro,« mi seže gospod Cook v roko. »Zagotovim vam, da bom sam navzoč in bom najvestneje skrbel, da se izvrši vse potapljanje v redu. Pa kdaj naj se lotimo?«

»Čim prej, tem bolje,« mu rečem. »Za svojo osebo bi videl najrajši, da takoj jutri zjutraj.«

»Že dobro!« mi odgovori Cook. »Zarana torej odrinemo v čolnih na kraj nesreče. Jaz bom pa še nocoj poskrbel za vse, kar je potrebno. Vi pa pojdite danes kmalu k počitku, da se do dobra okrepcate. Lahko noč! Jutri na veselo svidenje in na dober uspeh!«

»Dal Bog!« še zakličem Cooku, ki je odhajal. Potem sem se po kratki večerji pristrčno priporočil Bogu in še posebe Morski zvezdi in v zaupanju nanjo sem kmalu zaspal.«

(Nadaljevanje.)

